

Павленко Марина

Павленко Марина Степанівна народилася 30 березня 1973 року в селі Старичах Яворівського району Львівської області. У дворічному віці переїхала з батьками на Черкащину. Протягом 1991–1996 років здобула вищу педагогічну освіту в Уманському державному педагогічному інституті (нині – університеті) імені Павла Тичини. З 1995 по 2000 роки працювала вчителькою початкових класів Уманської міської гімназії. З 2000 року – викладач кафедри української літератури й українознавства Уманського державного педуніверситету імені Павла Тичини. Кандидат педагогічних наук, доцент, автор багатьох наукових публікацій, методичних рекомендацій «У країні Лісових Дзвіночків» (2002) і монографії «Тичининська формула українського патріотизму» (2002), за яку удостоєна літературної премії «Благовіст». Упорядник спогадів про Павла Тичину «З любов'ю і болем» (2005). Має багато публікацій у періодичній пресі, мистецьких часописах («Березіль», «Кальміус», «Дзвін», в тім числі у тих, що видаються за кордоном: вірменському – «Гарун», в італійському – «Артекультура», в німецькій «Соборності»), альманахах та колективних збірниках. З 1997 року член Національної Спілки письменників України.

Відзнаки:

Переможець кількох літературних конкурсів, у тім числі:

- «Гранослов» (Київ, 1996, 2002)
- «Привітання життя» (Львів, 1996)
- конкурсу Української бібліотеки у Філадельфії (США, 1998)
- конкурсу на кращу поему, присвячену річниці незалежності України (США, 2000)
- «Смолоскип» (Київ, 2000, 2001, 2002)
- «Коронація слова» (Київ, 2004)
- Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО) (Канада, 2005)
- Всеукраїнського конкурсу сучасної новели імені Валеріана Підмогильного (2006)
- конкурсу для літератури дітей та юнацтва «Портал» (2006)
- міжнародного конкурсу ім. Богдана-Нестора Лепкого (Львів — Париж — Цвікау, 2007)
- Лауреат літературної премії «Благовіст», українсько-німецької премії імені Олеся Гончара й літературної премії імені Михайла Чабанівського

Основні твори: книжки поезій: «Бузкові зошити» (1997), «Чар-папороть» (2002), «Душа осики» (2006) книжки «дорослих» оповідань «Як дожити до ста» (2004), удостоєної Міжнародної недержавної україно-німецької премії імені Олеся Гончара романи для підлітків «Русалонька із 7-В або Прокляття роду Кулаківських» (2005) (ця книжка разом зі збіркою «Як дожити до ста» удостоєна премії ім. Михайла Чабанівського 2006 року) й «Русалонька із 7-В та Загублений у часі» (2007) книги казки «Півтора бажання (Казки старої Ялосоветиної скрині)» (2007) та «Домовичок із палітрою» (2007)

Поезія

«Бузкові зошити» (Київ: «Гранослов», 1997),

«Чар-папороть» (Львів: «Каменярь», 2002);

Проза

збірка оповідань «Як дожити до ста» (Київ: «Гранослов», 2004),

повість-казка «Домовичок із палітрою» (Київ: «Смолоскип», 2001),

цикл казок «Півтора бажання (Казки з Ялосоветиної скрині)» (Київ: «Смолоскип», 2004),

Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських <http://readli.net/chitat-online/?b=352204&pg=1>

«Русалонька із 7-В та загублений у часі»

«Русалонька із 7-В проти Русалоньки з Білокрилівського лісу»

«Русалонька із 7-В в тенетах лабіринту»

«Русалонька із 7-В плюс дуже морська історія»

Марина ПАВЛЕНКО
ПІВТОРА БАЖАННЯ

Казки з Ялосоветиної скрині

МАНДРІВНИЦЯ МИМОВОЛІ *(Казка про Казку)*

Стара Ялосовета жила на околиці села. Жила самотиною, але майже щодня хтось та навідувався до її хати. Якийсь подорожній прибі'ється, дітлахи з лісу прибудуться. Кожного бабуся пригріє, нагодує, на дорогу виведе. Про себе — ні слова, зате в гостей геть-чисто все випитає і до останнього словечка вислухає.

Ніби нічого й особливого. Одне тільки диво: як розкаже хто Ялосоветі щось прецікаве, так одразу навіки й забуде.

Ага, ще одне в бабусі було: нікому не дозволяла навіть підходити до різьбленої скрині, що стояла в найдальшому кутку світлиці. Втім, була то не скриня, а ціла скринище — мало не до самого сволока діставала. А на скринищі — манюсінський замочок золотенький. Зайде, бувало, хто до світлиці:

— О, яка скриня у вас, бабусю!

— Не дивись на неї, дитинко, те порохно слова доброго не варте!..

Насправді ж була бабуся Володаркою Казок. Ото поки гості розказують їй усякі придибенції, вона буцім сидить і пряде. А це вона снує з почутого ниточку й намотує на веретено. Вночі ж, як подорожні поснуть, крадькома перемотує кращі оповідки на окремі срібні веретенця і — до скрині, під замок. Якщо оповідка така собі, то з веретена зніме ниточку — нате вам, забирайте своє назад.

І було вже в неї тих казок — сила-силенна. Час від часу яку-небудь відпускала провітритись. Дозволялося казці полетіти до котрогось дому, побути, поки дітям розкажуть її, а тоді — негайно повертатись. Казки в Ялосовети були всі на обліку, записані у величезну старовинну книгу, і в разі непослуху винуватиця вже ніколи не сміла скриню покинути.

Усе менше й менше ставало в тому краї казок. Попросить, бува, дитя, щоб мама казочку розказала, а та лише руками розводить: про те — не знає, про це — забулася. А про інше?... Хіба про інше казки бувають?.. Аж якось одна Казка ні другого, ні третього дня до Ялосовети не повернулася. Розгнівана бабуся тоді жодній не дозволила зі скрині й носа

вистромити. Сиділа край віконця й чекала.

Казка ж та полетіла в один гарний великий дім. До маленької, але теж дуже гарної дівчинки Олечки. І так уже дівча слухало свою Казку, так сміялось та плакало над кожним словом, що зворушена Казка не витримала й примостилася малій на руки. А що руки саме були в медкові, який Олечка тихцем зі слоїка діставала, то Казка до них і приклеїлась!

Увечері купали дівчинку до сну, і Казку змило у воду. Їй би зірватися, полетіти, але де там! Так у воді намокла, що ледь виповзла з ванночки. Впала додолу, ворухнула крильцями — не злетить. А тут Служниця з мітелочкою — шур-шур! І заштовхала Казку під якісь двері. Казка насилу перелізла через поріг, так-сяк вибралася на якесь ліжко, зашилася під шовкову подушку, золотом гаптовану, й довго ще дригоніла, поки, зігрівшись, не задрімала. Звідки було відати Казці, що примостилася вона під подушкою Олиного татка — чоловіка суворого й небалакучого? Він зростав у часи, коли вже було обмаль казок, не чув їх ніколи й не бачив, тож виріс похмурим та сердитим. А що працював ще великим начальником, то дуже чванився і задавався.

Тієї ж ночі снилася йому Казка, і він усміхався крізь сон. Уставши вранці, усміхнувся Олиній мамі. Поцілував сонну донечку, не вилаяв Служницю і навіть похвалив сніданок! Був того дня й на службі добрим, уважним, чемним — аж поперелякував усіх: чи не захворів часом?

Не те було Казці. От вона захворіла справді! Вранці все її тільки боліло, горлечко захрипло, ще й кашель узявся. Далася взнаки вчорашня купіль! Почувалася Казка такою немічною, що й думати не могла про повернення до господині. Совість її гризла, адже чудово знала, як через неї страждають зараз її сестрички!

Де не взялася Служниця, почала витріпувати й провітрювати постелю. Коли вибивала надворі подушки, змучена Казка непомітно випала в траву.

Сонце висіло вже високо й добряче припікало. Над Казкою бриніли бджоли й здивовано перемовлялися:

— Це дз-з-з-віночок?..

— Не схож-ж-же...

— Мож-же, гвоз-з-з-здика?..

— Чи нез-з-забудка?

— Я Казка, — видихнула мимовільна мандрівниця й відчула, що на свіжому повітрі та сонечку їй значно полегшало.

— Каз-з-зка! Каз-з-зка! — бджілки зроду не бачили такої чудернацької квітки (в тому краї бджоли теж про казки не чули) й полетіли сповістити про неї всьому вуликові. Надивилися на незнайомку, надивувалися, але, найголовніше, зібрали того дня меду стільки, наче за три дні відразу! Казка вже могла трохи літати і навіть закропилася квітковим нектаром. Тут вийшла гуляти з нянею маленька Олечка, і Казка легко спурхнула їй на плече.

Олечка й няня дуже розвеселилися. Вони бігали, стрибали і хоч би тобі одну квіточку зірвали! А коли дівчинку покликали на вечерю, Казка на прощання

поцілувала її в щічку (йти до рук уже не зважувалась!) і довго дивилась малій услід.

— Леле, яка ж я недобра! Вже вечоріє, і я знов не доберуся додому! — спохопилася Казка. — Нещасні мої сестрички! Усе зло Ялосовета на них вимістить!

Справді, її сестрицям було несолодко. Розлючена до нестями, Ялосовета надягла свої кришталеві окуляри, що їх теж нікому не показувала, і робила казкам перекличку за своєю книгою. Спересердя навіть не відмикала віка, тож бідолашки аж задихалися в темряві й тісноті.

— Оце вам наука, неслухняні! — приказувала стара.

Хіба ж казки були неслухняними? Та на бабині погрози вони тільки сумно зітхали.

Тимчасом Казка-Мандрівниця мусила заночувати в садку. Вікна будинку випромінювали світло й музику: певне, там влаштовували бал, який буває лише в найкращих казках!

У бджолиних вуликах та в мурашниках теж засвітилось: усі лаштувалися до сну. Казка постукала до якихось дверцят, щоб попроситися переночувати. Їй відчинила чорна лискуча Жужелиця. Вона радо запропонувала, крім ліжечка, ще й каву, на місячному сяйві настояну. Звідки могла знати Казка, що нічні комахи п'ють каву, щоб тоді міцно спати весь день? Звідки знати було й Жужелиці, чим обернеться її щире частування?

Прокинулась Казка лише наступного вечора.

— Горе ж мені, горечко! — заголосила вона, тільки-но розплющила оченята.

— Нещасна моя голівонька, сердешні мої сестрички!..

Добра Жужелиця вже ладна була знову напоїти заплакану гостю своєю улюбленою кавою, аж тут у дверцята постукали.

Тієї ж таки миті постукали й до Ялосовети: це просився на нічліг якийсь запізнілий подорожній. Але (такого ще не траплялося!): Ялосовета — не впустила. Скільки цікавих історій пропало ні за що ні про що!

Стара надумала заново перелічити казки й на кожную чорною ниткою нашити номер.

— О, ви в мене, голуб'ята, політаєте! Ох, і політаєте! Як пір'я з дірявої подушки! — погрожувала.

Безборонні казки гірко-гірко схлипували.

А до Жужелиці добивався кум Павук. Був зголоднілий, тому сподівався од кумасі якогось почастунку. Тут він примітив м'якеньку і, певне ж, смачнющу Казку. Поки господиня лагодила вечерю, він устиг запакувати Казку собі в павутину — завтра поснідає. Жужелиця, хоч і була з добрим серцем, та мала, на жаль, небагато розуму. Вже якщо Павук їй казав, що “так треба”, то, значить, справді треба!

Отож потягнув Павук обсновану Казку до своєї домівки. Тягнув до самого ранку, бо упиралась вона з усіх сил. І добре, що вже світало й біля будинку

почалося перше ранкове прибирання! Двірникова мітла, як позавчора — мітелка Служниці, порозмітала Павука і його жертву да-а-алеко в різні боки! Ледве звільнилася Казка від липких павучих тенет. А щоб не потрапити ще в якусь халепу, мерщій знялась і полетіла, нарешті, до старої Ялосовети. Чесно кажучи, вона охочіше лишилась би з маленькою Олечкою, але ж сестрички... — З'явилася, приблудо! — не знала стара, сваритися чи радіти. — Ану — до скрині!

Та тільки віко розчинилось, як із темряви та мороку роєм вирвались усі інші казки! Надто вже настраждались у ці дні, щоб і досі мовчки терпіти свою неволю.

Марно бігала й підстрибувала Ялосовета, намагаючись половити своїх полонянок! Над нею блискотіли й дзвеніли срібні веретенця казок, дружно вилітаючи в розчинене вікно.

Жодної казки не зосталось у старої! Не треба, видно, казкам володарів! Не треба скрині! Хай живе воля!

Можливо, бабуся колись назбирає нових, недосвідчених, казок, але ці до неї більше нізащо не повернуться. Вони літатимуть по світу й тішитимуть людей.

ПІВТОРА БАЖАННЯ

*(О щ а д л и в а казка, перемотана Ялосоветою
з уст чудернацької на вигляд перекупки)*

Тітку Секлету знали по всій окрузі. Що вже рум'яна, що гостроязика. А що вже до всякого діла беручка!..

Навіть у неділеньку рано, поки там інша хазяйка ще очі зо сну протирає, Секлета вже й худібку попорає, і сніданочок злагодить, і до церкви збігає!.. Та, прихопивши з собою всілякого домашнього товару, на ярмарок торгувати подається.

Чистенькою ляничкою зав'яжеться чепурненько та покупців солоденько закликає, так що до обіду спродається! Чом би й ні: крам у неї завжди путящий. Овочі як перемиті, птиця вгодована, чиста.

Інша б ухопила виручку — і ну тринькати! На ще одну хустку, на медяники дітям чи іншу дурницю.

Секлета — ні, не з таких! Ні з'їсти, ні спити, ні сходити зайвого ніколи собі не дозволить. Копійку до копійки складає та примножує, складає та примножує. Де складає? А хто вам признається?

Того дня легко торгувалося. Ще останні груші допродати — і додому.

Аж звідки не візьмися — жебрачка сунеться.

— Не пошкодуй, молодице, копійчину голодній жінці!..

Не пошкодуй. Казати легко. А щоб ту копійчину заробити, скільки треба наробитися-наморитися! Дотягти до базару! Напектися на сонці, поки

продасться! І — віддай? Ніколи Секлета старців не годувала. То й зараз обійдеться!

— Ой бабусенько, так сьогодні погано торгувалося, нічим і поділитись!.. Кого іншого попросить!

Та вредна бабище прилипла, як шевська смола:

— Хоч грушечками пригости нещасну. Зо три грушечки мені, оті, найменшечкі...

Бачить Секлета, що не відчепиться.

— Аж три?.. Чим же я торгуватиму? Ат, де моє не пропадало: беріть оцю крайню та цієї половинку!

Дала жебрачці одну зовсім перестиглу (і так ніхто не купить). Узяла ще з кошика надгнилу, негодяще ножем одрізала, а годяще старій віддала.

І треба ж такому статися, що була це ніяка не бабуся, а, як усі, мабуть, здогадалися, переодягнута чарівниця! Подякувала чемно за груші, тоді й каже:

— Завжди я виконую людям по троє бажань. Але якщо ти, замість трьох, дала мені півтори грушки, то збудуться твоїх півтора бажання!

Це промовила чарівниця і, як воно в таких випадках ведеться, мов крізь землю провалилася.

Довго Секлета не могла вийти з дива. Коли опам'яталася, почала думати. Яке б то бажання загадати? Грошей? Зайву кошовку з товаром? Зо два пуди медяників, щоб хоч раз наїстися надурняк?

Не те. Все не те!

Цілий тиждень ошадлива жінка ламала собі голову, так нічого й не придумавши.

У неділю знову швиденько спродалася, лишалося курку збути. Курка була не дуже сита, але ж і просила недорогого.

Якийсь чоловік уперся, що візьме, тільки хай Секлета спустить копійку.

— Ні, дядечку, не вважу. Бо й копійка на дорозі не валяється! Хто копійки не шанує, той гривні не вартий.

Ні в яку покупець! І не купує, і не відходить.

— Уволили б ви, жіночко, моє бажання!

— А ви, чоловіченьку, ввольте моє бажання й накиньте копієчку!

Тільки вона таке вигукнула, як упертому дядькові наче сім баб пошептало: копійку доплатив і забрав курку.

Тітка рада! А тоді як ухопиться з досади за голову:

— Це ж одне моє бажання збулося вже!..

Нічого, ще півбажання в запасі. Подумає сім раз, щоб не вклепатись. І придумає.

Тільки що?

Якоїсь неділі напакувала Секлета на базар аж два добрячих кошелі. Волоче їх, ступить зо три ступені й відпочиває. Ще й сонце пражить!.. Візника найняти? Наче недорогого, але... пішки дешевше!

Раптом обганяє Секлету карета панська, четвірнею запряжена. Золотом виблискує. Пані в ній сидить. Добре їй: і їдеться швидко, і торби в плечі не муляють.

Карета обгорнула курявою тітку й зникла за поворотом.

Придумала Секлета:

— От якби мене щоразу підвозили, як оту пані!

Та й метикує нишком: нехай половина бажання. Хай півдороги. Нехай карета не в золоті. Нехай пара замість четверні! Хіба того мало?

Чує: спиняється коло неї карета! Обернулася — очам не повірила: і розцяцькована, як у пані, і коней четвірка, і візник у лівреї!..

Стішилася! Похапала речі, підбігла сідати, аж — глип: а карети лиш половина! Мовби хто взяв та згори донизу навпіл її перерівав! А коні...

Тільки голови, запряжені дорогими вуздечками, гриви, та передні ноги копитами крешуть! А на приступці у візника... Перед є, а задню частину — лизень злизав!

— Прошу, графине! — каже.

Нажахана Секлета озирнулася: може, і в неї спина щезла?

Сердега аж заточилася: рясна її спідниця ззаду переходила в довгу пишну шовкову сукню! Вишивану сорочку на спині стягнув тіснющий корсет!

Очіпок за вухами перетворився на шикарний капелюшок із пишним бантом аж до землі. До зроду-віку босих підшов чіплялися ззаду на ремінцях високі підбори з підківками...

Ще добре, хоч кошелі не розполовинились!

Постояла стовпом Секлета, подивувалася, але ж пора на базар, поки люд не розбігся! То чому б уже не під'їхати?

Влізла до півкарети, вчепилася на половині сидіння, як сорока на кілку, — поїхали. Пишне плаття в пилюці волочиться, шлейф на вітрі лопотить...

Відтоді Секлета щонеділі підходила з корзинами до воріт, появлявся “екіпаж” і віз торгувати. В чудернацької чи то пані, чи то молодиці покупців — пів’ярмарку, але й роззяв та насмішників — аж кишіло!..

Ополудні тітка поверталася додому. “Візник” допомагав своїй “графині” знести порожні кошики, прощався і зникав.

Так само щонеділі навіть найледачіші жінки вставали якнайраніше й збігалися подивитись на той незвичний виїзд. Чоловіки теж покидали свою роботу й поспішали до воріт. А дітлахи бігли навздогін, вигукуючи: “Півтора бажання!” “Півтора бажання!”

Звідки й дізналися, ви скажіть?..

ХАТКА ДЛЯ НЕХАЙКА

(Не д б а л а казка, перемотана Ялосоветою з уст однієї дуже охайної дівчини)

Софійка вже величенька, і мама навіть доручає їй прибирати в хаті. “Дякувати Богові, діждала помочі”, — радіє. Спочатку підсобляла доні, повчала, показувала, а далі прибирання вже цілком на Софійку полишила. Бо

самій таки ніколи: то біля печі, то на городі, то на фермі.

Дівчинка ніби й старається, та надовго її не стає. Там ганчіркою шурнула, тут віником змахнула — вже наче й зморилась, і чи то ноги тремтять, чи то голова поболює... Сяк-так зі стелі павутину зняла, а до кутків руки не доходять. Як-небудь замете сміття під припічок, а винести вже й не винесе — така стомлена. Ото ще дещо на совок збере, а решту — в куточок, під шафу кухонну: хто там додивиться? Відітхне полегшено: от і прибрала! І втома десь ділася: гайда на вулицю!

Мама й справді по закапелках не нюшить. Знай, нахвалює доньку, що помічниця росте.

А Софійка — рада.

Так вона й привчилася: віником шур-шур — та в куточок під шафу! Шур-шур — та в куточок! Нехай собі — ніхто ж не помітить!..

Якогось разу теж отак домела. Раптом із-під шафи — неначе горошинка викотилась. Софійка хотіла і її підмести, але горошинка швиденько сама назад під шафу поторохтіла. Смішно так торохтить — наче співає хто!

Прислухалася — таки поспівує:

Перинка з павутинок!

Перинка з павутинок!

“Цур тобі, пек! — думає. — Що тільки не приверзеться, як переробишся!” Та й побігла відпочивати.

Минає день-другий. Знову: не встигла домести до порога, як із-під шафи горошинка випорскує. Та де там горошинка — з горішок завбільшки! Тільки націлилась віничком, а горішок сам назад покотився!

Перинка з павутинок!

Подушка з порошинок!

Перинка з павутинок!

Подушка з порошинок! —

почулося дівчинці.

— Ой, це я знову переморилась, бо знову привиджується! Зроблю-но перерву!

Кілька днів Софійка й за холодну воду не бралася: відпочивала. Мамі — не до прибирання: крутиться в роботі, як білка в колесі.

Нарешті дівчинка знов узялася порядкувати. Справненько позамітала, підлогу помила. Ну, звичайно, кутків не чіпала: нехай, іншим разом колись! І сміттячко: щось на совок, а щось — як і завше.

Добралась уже до шафи, аж звідти викочується — завбільшки з яблуко! Ще й пританцьовує:

Перинка з павутинок!

Подушка з порошинок!

Під шафою оселя,

Живу собі веселий!

І вже добре видно Софійці, що ніяке то не яблуко, а маленький та кругленький чоловічок! Такий нечупара! Штанці аж лиснять, сорочина — як свята земля, рученята лепом обросли, під нігтиками — темніше ночі темної

— чорно!

Уже мав під шафу шаснути, а Софійка — за барки:

— Ти хто?

— Як це хто? Нехайко! — веселенько блимнув оченятами.

— Що ти робиш у мене під шафою?

— Не в тебе, а в себе! У мене під шафою хата!

— Ти чого невмиваний? Хоч би нігті позрізував!

— Ет, нехай! — махнув рукою. — Мене все одно там ніхто не бачить!

— Де ти взявся на мою голову? — дивувалась дівчинка.

— Як це де? З порошоків! Ти що, не чула? Якщо порошок довго не чіпати, якщо тримати її в сухому, ще й сміттячком зверху вкютати, з неї може вилупитися хлопчик-нехайко.

— Хлопчик? Нехайко? — роззявила рота Софійка.

— І не один, — охоче хвалився замазура. — Я тобі таємницю відкрию: скоро матиму братиків!

— Бра-а-атиків?! — аж похолола дівчинка.

— Не рада? Але хто ж нас розвів, як не ти? Хто, як не ти, викохує нас по всіх закапелках? Тепер дивуєшся? Хрещена мати називається! — обурено пирхнув Нехайко і вмовк.

Софійка теж мовчала. Тільки мимоволі здмухнула з Нехайкового плеча соняшникову лушпайку.

— Нехай! — чоловічок підхопив лушпайку і назад примостив. — Це — для краси!

— А... що ти їси? — спитала дівчинка.

— Усе, що зі столу падає! Ти мені щодня кришечок від хліба намітаєш, картопельки шмат часом перепаде або качанчик від яблука. Але найпоживніші, звичайно, сміттячко й пилюка. В них — усі калорії, всі вітаміни! Лише три дні не прибрано, а я ого як підріс! Навіть розмовляти навчився! Скоро переселюсь у пилюку під ліжку: там більше місця.

Послухала Софійка, подивувалася. Що за нісенітниця верзе? Пилюку їсть! Ет, нехай балакає: це навіть цікаво!

Спробувала погратись із Нехайком — не сподобалося: лиш ворухнеться — пилюга з нього так і сиплеться! Нехай краще сидить під шафою і носа не вистромляє!

Наступного ранку дівчинка надумалася показати нехайкам, де раки зимують. Доріжки потріпала, подушки повибивала, під столом геть-чисто вимела. А під шафою... Ох, нащо його так надриватися! Нехай уже колись! До того ж, Нехайко все одно підманув: ніяких “братиків” і сліду немає!

Так-сяк домела до порога, на совок зібрала. Жменька лишилась. Ну, нехай, сьогодні ще під шафу. Востаннє...

Тут виглянув Нехайко. Чухає свої заповстяні патли, шморгає носом та виводить безжурно:

Мій будинок на сухому,
славно жити мені в ньому!

Сміттячка вже повен дзбанок —

ох, який смачний сніданок!
— Тпрусь, паршивцю! — Софійка до нього.
Маю сміття й на обід —
проживу до сотні літ! —
уже з-під шафи дражнився малий чоловічок.
— Ет, нехай! — махнула рукою дівчинка й побігла до подружок.
Увечері мама старі капці шукала, заглянула під ліжко й дорікнула за
недбальство.
— Нехай, мамо, я приберу! — заспокоює донька.
Справді, десь через тиждень узяла віника, домела до шафи, а з-під неї хтось
молоденьким баском:
Сміттячком щодня вечеряю —
он яке у мене черево!
Ой, не виберуся з хати,
бо зробилась тіснувата!
Нехайко, виявляється, застряг. Висуває то голову, то ноги, а вилізти ніяк не
вилізе!
Стривожившись, дівчинка щосили потягнула його за брудний комірець і таки
вирятувала.
— Ух, спасибі! — смачно відпчихувався чоловічок, уже схожий на
кавунчика. — Негайно ж переселяюсь під ліжко! Братику, перебирайся в мою
оселю! — устроївши замурзані пальці до рота, свиснув комусь на верхню
полицю.
На верхній полиці Софійка, треба сказати, ніколи не витирала: в сім'ї
високих немає — хто заглядатиме?
Просто перед носом дівчинки впала звідти горошинка. Нехайко-молодший
звалився.
Перинка з павутинок!
Подушка з порошинок! —
пробував голосок малий.
— А я?!
— А я?!
— А я?! —
запискотіли раптом звідусіль десятки новонароджених нехайків.
Оце тобі на!
Софійка перелякано спостерігала, як із усіх запилучених, заснованих
павутиною шпарин викочуються хлопчики-горошинки.
— Лелечко! Що ж я з вами всіма робитиму? — вхопилася за голову.
— А нічого не роби! Нехай усе так і лишається! — відповів за всіх Нехайко-
найстарший.
Тільки тепер дійшло до Софійки, чого накоїла. Ще, гляди, її з мамою нехайки
з хати виживуть!
Ні, це вже занадто!
Поки найстарший Нехайко (та де там Нехайко — цілий Нехайлисько!)
переселявся під ліжко, здіймаючи хмару куряви, Софійка закачала рукава й

до блиску вимила під шафою. Хотіла “сполоскати” й самого Нехайка (бо ж дивитися годі), але той розкричався, що може вмерти. Не відважилась дівчинка брати гріх на душу: нехай живе! Тільки потрусила трохи — надворі біля порога: зайву пилюгу стріпала.

А далі як бути?

Силоміць запхала опецька знову під шафу, змела туди його братиків, кинула жмут павутиння — тіштеся!

Сама тимчасом у кожну щілину заглянула. Жодного закутка не минула.

Відтоді, що б не робила — завжди робила на совість і до кінця. Ніколи не дозволяла собі щось занехаяти, ніколи вже не казала: “Нехай!..”

Чистенько, свіженько в хаті. Мама доньку хвалить — не нахвалиться.

От лиш не відає ніхто, що має Софійка невеличку мороку. Щодня вимітає з-під шафи жменьку якогось наче пшінця. Прибере все — і “пшінце” назад загорне. А воно тихенько попискує:

Сміттячка не повен дзбанок —

ох, коли б уже сніданок!..

Софійка кришок зі столу кине, але тільки трохи — щоб не гладшали. Не дає нехайкам рости, “у формі” тримає. Найстарший Нехайко теж серед них. На “дієті” так спав із лица, що від інших і не відрізняється.

Ось як.

Розвела колись нехайків, а тепер що? Куди виженеш? Кому вони потрібні?

Тепер гляди, Софійко...

Марина ПАВЛЕНКО **МЕТЕЛИК ЛИМОННИЦЯ**

У класі з Ганнусею не вельми дружать. Може, тому, що майже на рік за всіх молодша? Чи тому, що звикла спілкуватися більше з братом?

Як там не є, а дівча тримається осібно. Або в світі кудись поженеться, або коло мене крутиться. То книжечку випросить переглянути, то свої дитячі пригоди оповідає.

— Дарино Іванівно, а в мене така новина щаслива, така новина!..

— Яка, Ганнусю?

— Уявляєте: рівно через місяць — мій день народження! Ось моя новина!..

— ...А дружити зі мною не хочуть, бо я доганяю-доганяю, а не тікає — ніхто!..

Чую, Ганнуса однокласниці розказує:

— Ну, нічогісінько не пам’ятаю: ні як мене годували, ні як одягали.

Розумієш, не втямлю: жила я тоді чи й не жила? Якби тепер мама не розповіла мені всього, то й досі не знала б!..

У відповідь — ні пари з уст.

— Це ти про що, Ганнусю? — цікавлюсь.

— А про те, якою була я в два місяці!

Ходили до річки на екскурсію. У Ганнусі трофеїв чи не найбільше: все, що підбрала на березі. На парті в неї з'являється склянка, встелена мохом і водою наповнена.

— Тут у мене Равлик-Павлик живе!

— Равликів не можна в себе тримати, бо глисти будуть! — осудливо перешіптуються дівчатка.

Я зі свого дитинства теж таке знаю. Та заборонити — язик не повертається. Щодня в склянці міняється вода, щодня плавають свіжі крихти. І тільки згодом виявилось, що доглядало дівча не равлика, а порожню його черепашку. Сміху було!..

То Ганнуса сама з себе сміялась.

На парті склянки не стало. Навіть мені полегшало.

Метелика дівчатка спіймали. Розглядають.

Ганнуса авторитетно:

— Він лимонницею зветься!

— Без тебе знаємо! Жовтий — то й лимонниця! Дарина Іванівна казала на природознавстві.

— І зовсім не тому, що жовтий! Ви понюхайте його, понюхайте! Він лимоном пахне!

Дівчатка недовірко повели ніздрями.

— Справді — лимоном!.. — видихнули розгублено.

— От бачте!

Але всі про Ганнусю вже забули й побігли дивувати хлопців несподіваним відкриттям.

Що ж, Ганнуса не журиться. У неї вже інше заняття: розгрібає листочки під кленом.

Стривайте, а де вона?

Подалася кудись?

Що ж цього разу придумає?..

ПЕРЕРВА

— Лесику, ти в їдальню? — збігла шкільними східцями Надійка. — Ходім, бо незчуємось, як і дзвінок! — ухопила однокласника за руку, й обоє помчали подвір'ям.

— Не переживай, — захекано сповіщала дорогою, — букву “Ка” я тобі в зошит уже прописала!

Прибігли.

— Що тобі: тістечко? Бутерброд?

Лесик понуро споглядав вітрину.

— Мені — чай і тістечко! — весело задзвеніла монетками.

— Ти чому не купуєш? — спитала, відкушуючи поспіхом чималенький шмат.

— Може, грошей нема? То в мене ще лишилось, бери!

— Ні, — почухало потилицю хлоп'я. — Мені мама п'ятдесят копійок дала! А

тут усе як не по двадцять п'ять, то по сорок...

— Теж мені — математик! — пирхнула чаєм дівчинка. Вихопивши в Лесика гроші, сама купила йому сніданок.

— Швидше доїдай! — аж підстрибувала, ковтаючи останній шматок. — На читання спізнимось!

— Ти букваря вже обгорнув? — таки ж і не давала малому спокійно їсти.

— Я... — Лесик неквапно пережовував канапку. — Обгорнув! Але... здається... вдома забув...

— Ото ще! — Надійка осудливо знизала плечима. — Що ж, переб'ємося моїм. Неля Олексіївна, може, не помітить?.. Ну, все! Біжімо!

Коло дверей Лесик важко загальмував і нахилився.

— Ох, ну, що там іще? — нервово затупала дівчинка.

— Та... — Лесик засопів і застогнав.

— Живіт заболів? — тривожно зазирнула йому в очі.

— Шнурок ось... Розв'язався!.. — хлопчик марно силкувався дати раду своєму черевикові.

— Дай-но я! — і собі присіла Надійка. — А гудзів тут, а гудзів!.. Нарешті шнурок приборкався і зав'язався “бантиком”.

— Ой лишенько! Дзвінок!!! — вихором зірвалася з місця першокласниця.

— Та швидше ж! Ну! — обернулася до малого. — Погнали!!!

Надійка чимдуж потягла товариша до навчального корпусу.

Через алейку в ледь посивілих уже чорнобривцях.

Через широченне шкільне дворище.

Через...

Через... життя?